

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu

Ergonomie

studijní opora kombinovaného studia

Ortotik-protetik

Doc. PaedDr. Dagmar Pavlů, CSc. (garant předmětu)

Praha 2020

Základní informace o cílech výuky předmětu

Cílem předmětu je získat základní znalosti o ergonomii jako oboru, především však o ergonomických aspektech, důležitých pro výkon zdravotnického povolání – ortotik-protetik.

Výuka je členěna do tří dvouhodinových konzultací, ve kterých proběhne prezentace základních, stěžejních témat předmětu. V úvodní přednášce budou studenti upozorněni na základní a doporučenou studijní literaturu. Při první výuce budou rovněž zadaná témata pro vypracování seminárních prací, které budou prezentovány a diskutovány při závěrečné výuce předmětu.

Základní tématické okruhy výuky předmětu:

1. Ergonomie, ergonomické poradenství, ergonomie v práci zdravotníků, s hlavním zřetelem k výkonu povolání ortotik-protetik
2. Analýza vybraných činností z pohledu ergonomie
3. Pracovní místo – analýza, možnosti úpravy
4. Pracovní činnosti ve stoji, v sedu – analýzy, možnosti úprav či kompenzace
5. Pracovní činnosti související s využitím počítače – analýza, možnosti úprav či kompenzace
6. Manipulace s břemeny – analýza, zásady správného provádění
7. Ergonomické aspekty práce z tzv. přetížení a možnosti prevence
8. Pohybový režim, možnost kompenzace, preventivní programy
9. Ergonomické zásady související s prací ortotika-protetika

Doporučené studijní materiály

1. Základní – povinná literatura:

Níže uvedená publikace je základním zdrojem pro samostudium. Po prostudování uvedené publikace by měl být student schopen zodpovědět níže uvedené kontrolní otázky.

GILBERTOVÁ, S., MATOUŠEK, O. Ergonomie - Optimalizace lidské činnosti. Praha: Grada Publishing, 2002. 239 s. ISBN 80-86022-45-5.

2. Doporučená – rozšiřující literatura:

Kvalitní materiály České ergonomické společnosti a touto doporučované další publikace(<https://www.ergonomicka.cz/zdroje-informaci-v-ergonomii/>) slouží k rozšíření základních informací, které student získá v publikaci Gilbertová a Matoušek, 2002. Především studiem rozšiřující literatury získá student aktuální poznatky z oboru ergonomie.

3. Doporučená - cizojazyčná literatura:

SALVENDY, G. Handbook of Human Factors and Ergonomics. 4. ed., Hoboken : John Wiley & Sons, 2012. 1752 s. ISBN-13: 978-0470528389

4. Doporučené časopisy:

Pro studium vybraných témat mohou studenti použít i časopisy s ergonomickou tematikou. K výběru je poměrně velké množství časopisů jak domácích tak zahraničních.

České časopisy

Hygiena (ISSN 1803-1056 online verze, ISSN 1802-6281 tištěná verze)
Pracovní lékařství (ISSN 1805-4536 online verze, ISSN 0032-6291 tištěná verze)
Bezpečnost a hygiena práce (ISSN 0006-0453)
Práce a zdraví
Inovace
Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti - Journal of Safety Research and Applications (JOSRA) (ISSN 1801-0334)

Zahraniční časopisy

Applied ergonomics (ISSN 0003-6870)
Ergonomics (ISSN 0014-0139 tištěná verze, 1366-5847 online verze)
Human Factors (ISSN 0018-7208 tištěná verze, 1547-8181 online verze)
Journal of Occupational Safety and Ergonomics (JOSE) (ISSN 1080-3548)
Journal of Safety Research (ISSN 0022-4375)
Process Safety and Environmental Protection (ISSN 0957-5820)

Základní bloky výuky

1. Ergonomie - definice, obsah, typy ergonomie se zvláštním důrazem na rehabilitační ergonomii. Ergonomie bydlení, architektonické bariéry se zaměřením na problematiku tělesně postižených.
2. Manipulace břemen, bezpečné techniky manipulace břemen, zvedání a přenášení osob se sníženou mobilitou. Onemocnění horních končetin z přetížení. Specifiky problémů u vozíčkářů.
3. Ergonomické požadavky na práci vsedě a u počítače, správné pracovní sedadlo. Požadavky na sedadla pro osoby se sníženou mobilitou, sed vozíčkářů, řízení auta.

Návody, doporučení pro samostudium:

Literární zdroje pro látku určenou k samostudiu jsou uvedeny výše, v povinné a doporučené literatuře.

V případě nejasností je možné konzultovat problém s vyučujícím pomocí e-mailu či se přihlásit elektronicky na individuální kontaktní konzultaci v konzultačních hodinách. Kontrolní otázky, které se vztahují k předmětu, by měl být student schopen zvládnout jak na základě samostudia, tak konzultací a v neposlední řadě odpřednášených témat.

1. Hodnocení pracovního zatížení, pracovních podmínek a pracovního prostředí, profesiografie.

Literární zdroje: Viz výše uvedené citace

Klíčová slova: Pracovní zátěž, fyziologie práce, pracovní podmínky, profesiografie, checklisty, ergonomie, ergonomics

ÚKOLY PRO STUDENTY: Zodpovězte kontrolní otázky:

1. Uveďte metody k hodnocení pracovního zatížení
2. Uveďte základní faktory pracovních podmínek
3. Vysvětlete pojem ergonomie- cíle, náplň
4. Co je to profesiografie
5. Základní legislativa v ergonomii

2. Manipulace břemen

Literární zdroje:

Gilbertová, Matoušek s. 167-206, s. 193-206, Pracovní lékařství s. 111-114

Klíčová slova: Manipulace břemen, ruční manipulace, manipulation with load

ÚKOLY PRO STUDENTY: Zodpovězte kontrolní otázky:

1. Rizikové faktory poškození hybného systému při manipulaci
2. Uveďte zásady správné a bezpečné manipulace
3. Ergonomické požadavky na limity hmotnosti manipulovaných břemen
4. Bezpečné techniky manipulace ve zdravotnictví

3. Ergonomie pro osoby zdravotně postižené (rehabilitační ergonomie)

Literární zdroje:

Gilbertová, S., Matoušek, O.: s. 209-218, Prac. lékařství s.115-118

Votava, J. a kol. : Ucelená rehabilitace osob se zdravotním postižením.
UK Praha 2003, Nakladatelství Karolinum, 207s, ISBN 80-246-0708-
5

Klusoňová, E., Pitnerová, J. : Rehabilitační ošetřování pacientů s těžkými poruchami hybnosti. Brno, 2000, IDV PZ, 107 s., ISBN80-7013-319-8
(vhodné též pro úkol 2.4.)

Filipiová, D. : Život bez bariér. Grada Publishing: Praha 1998, 101s., ISBN 80-7169-233-63

Klíčová slova: rehabilitační ergonomie, ergonomics for disabled, vozíčkáři, architektonické bariéry, „easy chair“

ÚKOLY PRO STUDENTY: Zodpovězte kontrolní otázky:

1. Architektonické bariéry, ergonomie exteriéru a interiéru (venkovního a bytového prostředí)
2. Zajištění vhodných pracovních podmínek a pracovního místa pro osoby zdravotně postižené
3. Ergonomie vozíčkářů a osob třetího věku- důraz na problematiku sedu
4. Práce s počítačem

4. Ergonomické požadavky na práci vstoje, vsedě.

Literární zdroje:

Gilbertová, Matoušek s. 103 -151

Klíčová slova: Pracovní polohy, ergonomie sezení, alternativní sed, ergonomie pracovního místa, ergonomic workplace, chair design

ÚKOLY PRO STUDENTY: Zodpovězte kontrolní otázky:

1. Vliv sezení na hybný systém, výhody a nevýhody práce vsedě a

vstojě

2. Základní ergonomické požadavky při práci vsedě
3. Základní ergonomické požadavky při práci vstojě
4. Co je alternativní sed?
5. Uveďte některé ergonomické pomůcky při práci vsedě

5. Ergonomické požadavky na práci s počítačem.

Literární zdroje:

Gilbertová, Matoušek s. 153 – 165, Glivický,V., Hladký,A.: Škodí počítač našemu zdraví? Codex Bohemia, Praha, 1995,103s.

Klíčová slova: Video display terminal operators (VDT), práce se zobrazovacími jednotkami, počítač a zdraví

ÚKOLY PRO STUDENTY: Zodpovězte kontrolní otázky:

1. Vliv práce s počítačem na lidský organismus (především hybný systém a zrková zátěž
2. Základní ergonomické požadavky při práci s počítačem – nábytek, stůl, sedadlo
3. Základní ergonomické požadavky na zařízení počítače, ergonomické pomůcky (monitor, klávesnice, myš aj).

6. Ergonomické řešení pracovního místa u onemocnění horních končetin, profesionálně podmíněné bolesti zad.

Literární zdroje:

Gilbertová, Matoušek s. 59 -100

Klíčová slova: Onemocnění končetin z přetížení, nemoci z povolání, repetitive strain Injury (RSI), occupational back pain, musculoskeletal ergonomics

ÚKOLY PRO STUDENTY: Zodpovězte kontrolní otázky:

1. Uveďte některá onemocnění horních končetin z přetížení
2. Rizikové faktory pro vznik onemocnění
3. Ergonomické zásady pro hodnocení rizika přetížení a jejich prevenci
4. Profesionálně podmíněná onemocnění páteře- rizikové faktory, prevence

7. Ergonomie školního věku, zvláštnosti ergonomie dětí zdravotně postižených

Literární zdroje

Hájek, V.: Ergonomie v bytě, v projektu a v praxi. Sobotales 2004, ISBN 80-86817-00-8

Klíčová slova: vadné držení, správné sezení

ÚKOLY PRO STUDENTY: Zodpovězte kontrolní otázky:

1. Příčiny vadného držení těla a jejich prevence
2. Ergonomie školního sezení a sedacího nábytku
3. Požadavky na počítačové učebny, školní aktovky
4. Ergonomie dětí zdravotně postižených (nábytek, pomůcky)

8. Zpracování seminární práce podle zadání